

РИЗИКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

доц. Старченко Л.В., студент Руденко А.А.

Розроблення інноваційних продуктів вітчизняними підприємствами завжди характеризується ризиком, а відмова від інноваційної діяльності може призвести до втрати підприємством своїх ринкових позицій. З огляду на це, проблеми дослідження ризиків інноваційної діяльності підприємств набувають особливої актуальності.

Управління інноваційною діяльністю є процесом постійного прийняття управлінських рішень на етапах планування, організації мотивації, контролю і регулювання. Високий рівень ризику в інноваційній діяльності підприємств пояснюється тим, що інноваційні рішення, з одного боку, потребують значних витрат коштів, а з іншого – не всі інновації приносять очікуваний економічний ефект підприємству. Інноваційний продукт, який все ж таки впроваджений на ринок, з одного боку, повинен повернути підприємству затрачені на його розробку кошти, а з іншого – компенсувати також й інші витрати, що були понесені підприємством на так звані невдалі інноваційні проекти.

Під ризиками розуміють ймовірність виникнення втрат, недоотримання прибутків, небажаного розвитку середовища функціонування, відхилення від установлених цілей тощо. З огляду на інноваційні проекти ризик можемо характеризувати як ситуацію, за якої майбутні умови господарювання неможливо чітко передбачити, натомість можна говорити лише про ймовірність настання тієї чи іншої події. Сучасні інструменти ризик-менеджменту надають змогу підприємствам виявляти ризики, їх оцінювати, а також певною мірою контролювати.

Реалізація інноваційних проектів – це специфічна сфера діяльності, що характеризується низкою особливостей, які необхідно враховувати у процесі управління інноваційними ризиками. До таких особливостей варто віднести:

- тривалість інноваційних проектів в часі (для окремих проектів проектний цикл може тривати роки);
- залучення великої кількості учасників (кредитори, інвестори, замовники, консультанти тощо);
- комплексний характер;
- можуть мати інтернаціональний характер (у наслідок чого можуть виникати інновац. ризики щодо різних країн, політик).

У літературних джерелах виділяють такі етапи управління ризиками інноваційної діяльності підприємств:

- 1) виявлення можливих інноваційних ризиків;

- 2) визначення ймовірності виникнення кожного такого ризику;
- 3) оцінка наслідків ризику;
- 4) визначення способів реагування на виявлені та оцінені ризики.

Ідентифікація ризиків реалізації інноваційного проекту полягає в усвідомленні того, які події можуть мати негативний вплив на проект, тобто визначення потенційних джерел інноваційного ризику.

Ризики інноваційної діяльності можна класифікувати залежно від спроможності інноваційного продукту виконати ті завдання, які поставило перед ним підприємство-розробник. За цією ознакою пропонуємо виділяти три види ризиків: техніко-продуктові, ринкові, економічні.

В основу техніко-продуктових ризиків покладено ймовірність того, що інноваційний продукт (товар, послуга тощо) не виконує тих технологічних завдань, які перед ним поставлені, не задовольнить очікування споживачів, завдасть істотних фінансових втрат підприємству.

Найістотнішими слід вважати ринкові та економічні ризики, оскільки, якими б інноваційними не були нові розроблення, про їх успішність можна говорити лише тоді, коли вони принесуть економічну вигоду підприємству у вигляді прибутковості та через здобуття стабільної ринкової ніші, а також посилення конкурентних ринкових позицій.

Важливим елементом процесу управління ризиком інноваційної діяльності є визначення способів реагування на виявлені та оцінені ризики. У теорії та практиці найбільш поширеними методами реагування на ризики є:

- уникнення інноваційних ризиків, найчастіше через усунення причини таких ризиків (наприклад, придбання прав власності на готові інноваційні розробки, тощо);
- прийняття інноваційних ризиків, яке може бути як пасивним (коли свідомо приймаються ті ризики, які мають низький рівень негативного впливу на реалізацію проекту), так і активним (коли розробляється план дій у випадку настання ризиків, що загрожують інноваційному проекту);
- оптимізація (зниження) ступеня інноваційних ризиків (наприклад, через створення відповідних резервів, страхування ризиків тощо).

Найважливішим елементом аналізу інноваційного ризику є усвідомлення всіма учасниками інноваційної діяльності того, що дійсно ризиковою поведінкою підприємства є не реалізація інноваційних проектів, а відмова від їх здійснення, що призведе у майбутній перспективі до погіршення конкурентоспроможності підприємства та втрати ринкових позицій. Тому інноваційною діяльністю потрібно займатися і водночас приділяти належну увагу ризикам такої діяльності.